

Genocida v Pásmu Gazy

Zpráva Amnesty International přináší důkazy, podle kterých se Izrael v Pásmu Gazy dopouští genocidy a válečných zločinů.

Po drastických útocích Hamásu 7. října zahájil Izrael vojenskou operaci v Pásmu Gazy. To, co zpočátku vypadalo jako vojenská odvěta, postupně přerostlo ve válečné zločiny devastující životy statisíců lidí. Plošné útoky na hustě obydlené oblasti, rozsáhlé ničení kritické infrastruktury a masové vnitřní vysídlení téměř celé oblasti doprovázeli vrchní představitelé Izraele dehumanizujícími výroky na adresu palestinských civilistů. Nejnovější zpráva Amnesty International přináší důkazy, které ukazují, že se v Gaze odehrává genocida.

Jak se definuje genocida?

Genocida je spáchání jednoho či více činů zakázaných Úmluvou o zabránění a trestání zločinů genocidy, a to s úmyslem zničit národní, etnickou, rasovou nebo náboženskou skupinu buď zcela nebo částečně. Akce Izraele v Pásmu Gazy naplňují tyto znaky genocidy:

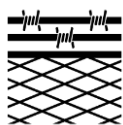
1. **Zabíjení členů národní, etnické, rasové nebo náboženské skupiny.** Během plošných náletů i pozemních operací Izraele zemřely v Gaze desetitisíce lidí. Většinu tvoří ženy, děti a starší lidé.
2. **Působení vážných fyzických nebo duševních škod.** Počty zraněných civilistů šplhají ke stovce tisíc. Řada obyvatel Gazy přišla při vojenských akcích Izraele o své blízké a byla nucena opustit své domovy. Mnoho lidí bylo vysídleno dokonce několikrát po sobě.
3. **Záměrné vytváření životních podmínek směřujících k jejich fyzickému zničení.** Na 90 % obyvatel Gazy bylo násilně vysídleno v rámci izraelských evakuačních nařízeních. V oblastech, do kterých se museli přesunout, se šíří nemoci, panuje nedostatek potravin a schází nutná humanitární pomoc. Její přísun do oblasti ale Izrael tvrdě omezuje v rámci své blokády.

Zásadní je také prokázání genocidního úmyslu Izraele. Ten kromě rozsáhlé destrukce v Pásmu Gazy dokládá také jeho politika apartheidu, nelegální okupace palestinského území a rasistické a dehumanizující výroky izraelských politických i vojenských představitelů na adresu palestinského obyvatelstva. Další informace najdete na tomto webu a v novém reportu Amnesty.

Důkazy o genocidě v Gaze

Civilní oběti

Blokáda

Ničení infrastruktury

Vysídlení

Civilní oběti

Dosavadní konflikt si vyžádal více než 42 000 životů, přičemž 60 % obětí tvoří ženy, děti a starší lidé. A tyto počty dál rostou. Dalších 97 000 lidí pak bylo zraněno. Situaci v Pásmu Gazy zhoršuje šíření nemocí, které nejvíce postihují děti – Světová zdravotnická organizace (WHO) varovala již v dubnu 2024 před prudkým nárůstem infekčních onemocnění. Zaznamenala rovněž tisíce případů akutních respiračních chorob a statisíce průjemových onemocnění. Izraelské akce v Gaze mají za následek katastrofální životní podmínky, kdy kombinace podvýživy, hladu a nemocí způsobuje pomalou a systematickou devastaci Palestinců. Stovky z nich navíc čelí uvěznění, mučení a dalším formám týrání. Ozbrojený konflikt v Gaze má na svědomí rovněž jedny z nejvyšších počtů dětských obětí (13 319 k 7. říjnu 2024), zabitých novinářů a zdravotnických a humanitárními pracovníků ze všech ozbrojených konfliktů za posledních několik let.

Blokáda

Blokáda Gazy se razantně zprísnila krátce po 7. říjnu 2023 a zavedla drastická omezení na to, co se může do oblasti dostat. Izrael tak dramaticky omezil přísun potravin, paliva, energií i humanitární pomoci. Právě na ní bylo již před 7. říjnem závislých 80 % obyvatel Gazy, po tomto datu se však situace rychle zhoršila. Uzavření přechodu v Rafahu navíc poskytlo Izraeli plnou kontrolu nad lékařskými evakuacemi, přičemž během čtyř měsíců po zavření přechodu bylo evakuováno pouze 229 pacientů. Ačkoli v dubnu 2024 Izrael přislíbil, že projede do Pásma Gazy 500 kamionů s humanitární pomocí denně, tento slib nebyl nikdy naplněn – maximum během sledovaného devítiměsíčního období činilo pouhých 189 – 220 kamionů denně. Před zahájením izraelské ofenzivy jich však do Gazy proudilo každý průměrně 327.

Ničení infrastruktury

Do července 2024 bylo podle OSN poškozeno nebo zničeno přibližně 63 % všech budov v Pásmu Gazy a podle odhadů Amnesty připadá na každých 17 metrů jedna zbořená nebo poškozená stavba. Nedostatek hygienických zařízení je rovněž kritický – podle UNICEF se v dubnu 2024 o jednu toaletu dělilo průměrně 340 lidí a o sprchu dokonce 1 290 osob. V březnu 2024 bylo zničeno 84 % zdravotnických zařízení, 57 % vodohospodářské infrastruktury a také 63 % orné půdy. Téměř 80 % obyvatel se alespoň jednou ocitlo v situaci, kdy několik dní neměli co jíst. Amnesty zdokumentovala také 34 útoků na mešity, další výzkum z března 2024 pak hovoří dokonce o stovce zničených nebo poškozených mešit a 22 hřbitovech. Podle mezinárodního práva smí Izrael zasáhnout významné kulturní budovy pouze v nejnnutnějších vojenských případech. Dostupná videa vojáků a satelitní snímky ale dokládají nejméně 4 situace, kdy izraelská armáda poničila mešity či univerzitní budovy, které měla pod kontrolou.

Vysídlení

Pásmo Gazy je jednou z nejhustěji obydlených oblastí světa, na jednom kilometru čtverečním zde žije průměrně 6 300 lidí (pro srovnání, v Praze přibližně 2800). Až 90 % z 2,2 milionu tamních obyvatel ale bylo vysídleno. Při prvním masovém evakuačním příkazu 13. října 2023 muselo své domovy opustit 1,1 milionu lidí. Celkem 62 % domů bylo dosud silně poškozeno nebo zničeno.

Evakuační příkazy byly často plošné, nahodilé a pro místní obyvatelstvo matoucí či těžko srozumitelné. Území, na která se mohli civilisté přesunout, navíc postrádají základní podmínky pro život – často zde chybí potraviny, přístřeší nebo hygienická zařízení. Přelidnění těchto míst vede k

šíření nemocí a zhoršující se krizi podvýživy. Některé lokality pro evakuaci byly později zasaženy dalšími útoky. Amnesty také zdokumentovala případy, kdy byli lidé zabiti během přesunů na údajně bezpečnější místa.

DŮVODY, PROČ AMNESTY OZNAČUJE SITUACI V PÁSMU GAZY ZA GENOCIDU

SYSTEMATIČNOST A VZOREC CHOVÁNÍ

Aby bylo možné tvrdit, že Izrael páchá v Gaze genocidu, nikoliv pouze válečné zločiny, je klíčové prokázat specifický úmysl zničit danou skupinu obyvatel ať už zcela nebo zčásti, jak to definuje Úmluva o zabránění a trestání zločinu genocidia. Zpráva Amnesty dokazuje tento úmysl několika způsoby:

Útoky Izraele nejsou jednorázové nebo nahodilé, ale soustavné a rozsáhlé. Zpráva dokládá, že útoky na civilisty a civilní infrastrukturu probíhaly opakovaně a v rozsahu, který přesahuje vojenské potřeby.

Záměrně používané taktiky, jako jsou masové evakuace bez zajištění základních podmínek pro přežití civilistů, dokazují, že cílem bylo vytvořit podmínky, které vedou k destrukci obyvatelstva.

DEHUMANIZAČNÍ RÉTORIKA PŘEDSTAVITELŮ IZRAELE

Izraelské politické a vojenské špičky používaly rétoriku, která přímo vyjadřovala záměr zničit Palestince jako skupinu. Vrchní představitelé státu označovali obyvatele Pásma Gazy za „teroristy“, „nepřátele“, nebo dokonce „zvířata“. Premiér Netanjahu a další ministři (např. Bezalel Smotrich) používali historické a náboženské odkazy, jako je příběh Amalekitů, což je biblický symbol úplného vyhlazení nepřítele. Výroky volající po zničení Gazy, často pod záštitou „potřeby eliminace Hamásu“, byly běžné, přičemž Amnesty zdůrazňuje, že tyto rétorické strategie legitimizují útoky na celou populaci a popírají lidskost Palestinců. Zmiňované výroky ovlivnily rovněž některé řadové vojáky, kteří během destrukce v Gaze opakovali slova izraelských politických představitelů. Dehumanizující výroky ale zaznívaly i od jejich velitelů. Například 16. ledna 2024 velitel 74. praporu 188. brigády, podplukovník Oren, vyjádřil v rozhlasovém vysílání nejen záměr zničit Gazu bez rozdílu mezi bojovníky a civilisty, ale také to, že jeho prapor operoval s předpokladem, že každý Palestinec v Gaze je legitimním cílem a všechny palestinské domy by měly být zničeny: „Musíme se ujistit, že s kdykoliv se IDF v Gaze s něčím setká, tak to zničí. Nic víc, nic míň... Kdekoli byl 74. prapor, stalo se to přesně tak, to vám garantuji. Nic menšího než destrukce. Tam, kde jsme byli, zůstal jen písek a zbořená domy. Protože v každém z těch domů jsem bohužel poznal, že v Gaze neexistuje nevinnost.“

KOMBINACE METOD VEDOUCÍCH K DESTRUKCI SKUPINY

Kromě přímého zabíjení, zejména při leteckých útocích, vytváří Izrael podmínky, které mohou vést k fyzické likvidaci obyvatelstva. Jde například o ničení zemědělské půdy, infrastruktury, zdravotnických zařízení a omezování humanitární pomoci.

Zpráva Amnesty zdůrazňuje, že tyto činy nebyly nahodilé, ale koordinované a záměrné. Výrok ministra energetiky, že cílem je „co nejvíce ublížit národu vrahů“, explicitně spojuje jednání Izraele s úmyslem způsobit smrt a utrpení.

PRÁVNÍ ANALÝZA GENOCIDNÍHO ÚMYSLU

Zpráva Amnesty se opírá o judikaturu, podle které lze genocidní úmysl odvodit i z kombinace různých faktorů – například pokud je zjevné, že státní politika vede k destrukci konkrétní skupiny. Genocidní úmysl proto nemusí být popsán explicitně, ale může být doložen nepřímými důkazy, jako je vzorec chování, rozsah škod, systematické jednání či používaná rétorika. V případě izraelských operací v Gaze jsou těmito nepřímými důkazy zejména systematické zhoršování životních podmínek, útoky na civilisty a cílené blokování pomoci. Tyto faktory společně prokazují úmysl zničit palestinskou populaci nebo její část.

Report Amnesty také popisuje, že činy Izraele v Pásmu Gazy splňují tři ze zakázaných praktik podle Úmluvy o zabránění a trestání zločinů genocidia OSN z roku 1948, a to zabíjení, vážná tělesná i duševní zranění a uvedení dané skupiny do takových životních podmínek, které mají přivodit její úplné nebo částečné fyzické zničení. Pro podezření z genocidy by přitom stačilo páčání pouze jedné z nich.

Nejčastější otázky k dění v Pásmu Gazy

O JAKÉ DŮKAZY SE AMNESTY OPÍRÁ?

Nejnovější výzkum propojuje přímá svědectví z Pásmu Gazy i dálkovou analýzu fotografií, videí, satelitních snímků a dalších digitálních důkazů. Amnesty skrz své spolupracovníky vedla rozhovory s 212 osobami, které se staly svědky náletů, vysídlování, zadržování, ničení farem či zemědělské půdy a destrukce domů i civilní infrastruktury. Amnesty mluvila také s úřady v Gaze, zdravotníky a humanitárními pracovníky. Analyzovala rovněž data a zprávy agentur OSN a lidskoprávních a humanitárních organizací, které v Gaze působí. V neposlední řadě zkoumali naši experti a expertky také 102 výroků vysokých izraelských vojenských i vládních představitelů a úřadů.

JAKÁ JE SITUACE V GAZE NYNÍ?

Podle Ministerstva zdravotnictví v Gaze, které OSN považuje za důvěryhodný zdroj, bylo dosud zabito přes 42 000 lidí. Z drtivé většiny se jednalo o civilisty, přes 13 319 obětí tvořily děti. Více než dvojnásobný počet lidí byl zraněn. A podle srpnových údajů ministerstva tvořily téměř 60 % obětí děti, ženy a starší lidé.

K lednu 2024 bylo v Gaze zničeno zhruba 62 % všech domů. Opakované příkazy k evakuaci vysídlily téměř 1,9 milionu Palestinců (zhruba 90 % celé populace Gazy). K březnu 2024 pak bylo zničeno na 84 % zdravotnických zařízení a 57 % vodohospodářské infrastruktury. Útoky také poškodily téměř 63 % orné půdy. Zhruba 80 % tamních obyvatel se již dostalo do situace, kdy nemělo několik dnů co jíst.

KONTAKTOVALI JSTE V RÁMCI REPORTU I IZRAELSKOU STRANU?

Amnesty se během několika měsíců, kdy report vznikal, obrátila na řadu izraelských institucí, mimo jiné na předsedu Knesetu, generálního prokurátora či ministerstvo obrany. Výzkumníci se ptali na informace ohledně humanitární pomoci v Gaze nebo na to, zda byla zahájena opatření či vyšetřování kvůli dehumanizujícím a rasistickým výročkům vysokých státních představitelů. Navzdory opakovaným e-mailům i telefonátům neobdrželi ale žádnou odpověď.

DO PÁSMU GAZY NEMÁ AMNESTY PŘÍSTUP. JAK JSTE SVĚDĚCTVÍ Z MÍSTA ZÍSKALI?

Vstup výzkumníků Amnesty do Pásma Gazy izraelské úřady zamítly. Spolupracovali jsme proto s tamními důvěryhodnými terénními pracovníky. Jejich monitoring přímo z místa pak potvrdili a doplnili experti a expertky Amnesty analýzou fotografií, videí, satelitních snímků a dalších dat. Informace navíc konzultovali s odborníky na humanitární právo a doplnili o důvěryhodné informace od úřadů, z médií či ze sociálních sítí.

IZRAEL TVRDÍ, ŽE POUZE BRÁNÍ SVÉ OBYVATELE PŘED HNUTÍM HAMÁS. JAK TO TEDY JE?

Není pochyb o tom, že jedním z cílů izraelské vojenské ofenzívy v Gaze je zlikvidovat Hamás. Shromážděné důkazy však odhalují také záměr ničit palestinské obyvatelstvo. Amnesty i další organizace zdokumentovaly útoky, při nichž Izrael porušoval mezinárodní humanitární právo.

JAK SE MŮŽE JEDNAT O GENOCIDU, KDYŽ IZRAEL VYDÁVÁ PŘÍKAZY K EVAKUACI OBYVATEL?

Opakované příkazy k hromadné evakuaci nelze považovat za ochranu civilistů, ale spíš za nucené vysídlování. Jejich následkem muselo své domovy opustit na 90 % z 2,2 milionu obyvatel Gazy. Evakuační příkazy byly často plošné, svévolné, zavádějící a pro tamní obyvatelstvo nesrozumitelné. Stovky tisíc Palestinců byly vysídleny několikrát po sobě a území, na které se mohou usadit, se neustále zmenšuje. V lokalitách dedikovaných pro evakuaci navíc často chybí přístup k potravinám, přístřeší nebo hygienickým zařízením. To má spolu s přelidněním těchto míst za následek šíření nemocí a krizi podvýživy.

Mnoho evakuovaných oblastí bylo následně zasaženo dalšími útoky, což Amnesty označuje za vážné porušení humanitárního práva. Zdokumentovala rovněž desítky případů, kdy byli evakuovaní lidé zabiti během přesunů. Počátkem roku 2024 pak zahájila izraelská armáda nálety na tzv. humanitární zóny. Před samotnými údery izraelské úřady konkrétní oblasti z humanitárních zón náhle vyloučily provedením změn ve svých mapách. Jejich obyvatele ale předem dostatečně nevarovaly.

K ČEMU REPORT AMNESTY VYZÝVÁ?

Izrael musí zastavit současnou genocidu v Pásmu Gazy, zlepšit humanitární situaci a dodržet opatření nařízená Mezinárodním soudním dvorem (ICJ). Státy světa pak musí razantně zvýšit tlak na Izrael, aby genocidu ukončil. Rovněž musí zastavit dodávky zbraní a další vojenskou podporu, aby genocidu nepodporovaly.